

Barn i lavinntektsfamilier

Saksbehandler: Marit Roxrud Leinhardt

Saksnr.: 18/03294-1

Behandlingsrekkefølge

Møtedato

Formannskapet

21.11.2018

Kommunestyret

21.11.2018

Rådmannens innstilling:

1. Kommunestyret tar saken til etterretning.
2. Ås kommune oppretter et fond for ulike tiltak til barn i lavinntektsfamilier. Kommunen tilfører fondet 50.000,- som en oppstart. Frivillige lag og foreninger, og eventuelt andre kan gi gaver til fondet. Fondet administreres av Nav Ås.
3. Kommunen iverksetter utredning av muligheter og kostnader for hensiktsmessige lokaler til en samlet utstyrsutlånsordning i Ås kommune.

Ås, 12.11.2018

Trine Christensen
Rådmann

Marit Roxrud Leinhardt
Helse og sosialsjef

Avgjørelsesmyndighet:

Kommunestyret

Behandlingsrekkefølge:

Formannskapet

Kommunestyret

Vedlegg:

Ingen

Saksbehandler sender vedtaket til:

Leder, Nav Ås

Saksutredning:

Sammendrag:

Saken søker å svare ut kommunestyrets vedtak i K-sak 9/18. Det gjentas ikke i denne sak all den informasjon om hvilke tilbud kommunen har på dette feltet som ble beskrevet i den opprinnelige saken, ei heller all informasjonen om KVP (kvalifiseringsprogrammet ved Nav) gitt i HHS sak 19/18. HHS sine spørsmål / kommentarer og innspill til HHS-sak 19/18 er tatt med her, slik vedtaket lyder.

Ulike prosesser er igangsatt og statistikken til Ås kommune på feltet er vurdert av Bufdir (barne- ungdoms- og familiedirektoratet) og SSB, og gjengitt i denne sak. Vurderinger av tidligere tiltak er gitt, samt anbefalinger videre. Det er krevende å finne tiltak som passer alle generelt, og den enkelte familie / barn / ungdom spesielt, da ønskene og behovene er ulike.

Derfor anbefaler rådmannen blant annet at kommunen oppretter et fond hvor de berørte kan søke om mindre tilskudd, ut i fra egenvurderte behov, på områder som skaper relativ fattigdom. Dette er beskrevet nærmere i saken.

Fakta og vurderinger i saken:

Kommunestyret vedtok i K-sak 9/18:

Det er behov for å undersøke årsaken til at Ås har relativt sett flere barn i husholdninger med lav inntekt enn de andre kommunene i Follo, og det må særlig undersøkes hvilke fellesnevner som ligger til grunn hos de gjeldene familiene, og hvordan studentfamilier slår ut på statistikken. En av de viktigste faktorene for å bekjempe barnefattigdom er at familien har lønnet arbeid.

Detaljstatistikken for Ås på dette området gir ingen svar på utfordringene eller viser noen fellesnevner, snarere tvert i mot. Derfor har Ås kommune i denne sammenheng bedt Bufdir og SSB om å gi en vurdering av tallene.

Bufdir sin vurdering av statistikken i Ås:

Ås har stort sett verdier under gjennomsnittet for både fylket og hele landet, og dette kan tolkes positivt for kommunen.

Ås har en litt høyere andel barn med vedvarende lavinntekt i forhold til de andre kommunene i Follo og dette har vært en trend over flere år.

Indikatoren som måler lavinntekt over ett år og ekskluderer barnehusholdninger med formue er lav sammenlignet med landsgjennomsnittet, og dermed kan det tyde på at Ås har en del barnefamilier som har lavinntekt, men som samtidig har en del oppsparte midler. Når man ekskluderer de med oppsparte midler på 1G eller mer ligger Ås på linje med de andre kommunene.

Ås har flere barn i husholdninger med lavinntekt over en treårsperiode, men hva som ligger bak dette vet man ikke da annen statistikk ikke gir det svaret. Det kan ha noe med næringene i Ås å gjøre, demografien og det generelle inntektsnivået til barnefamiliene i kommunen.

Ås kommune

Indikatorene som presenteres på barnefattigdom.no sier noe om status på barnefattigdomsfeltet for Ås, hvorvidt det har skjedd endringer over tid og kjennetegn til barnefamiliene som risikerer å oppleve fattigdom.

Indikatorene kan derimot ikke si noe om hvorfor og hvordan endring skjer. Det er viktig å huske at dette er indikatorer som skal gi en pekepinn på utviklingen, og selv om en enkeltindikator som vedvarende lavinntekt skiller seg litt ut, har Ås ganske lave andeler i forhold til landet og på mange av variablene i forhold til kommunene dere sammenligner dere med. Det er kanskje viktigere å se på helhetsbildet, heller enn å fokusere på én enkelt indikator.

Bufdir mener at statistikken tyder på at Ås har et mindre omfang av barnefattigdom / risiko for barnefattigdom enn kommuner flest.

Vedrørende studenthusholdninger:

I inntektsstatistikken definerer SSB studenthushold som følger:

For treårspopulasjoner (når man beregner vedvarende lavinntekt over tre år), fjernes aleneboende som mottar studielån, siste året.

For årlige populasjoner: Dersom det tilhører en person i husholdning som ikke har en hovedinntektstaker med yrkesinntekter eller trygd over 2G, men samtidig mottar studielån fra Lånekassen, definerer vi dem som del av en studenthusholdning.

Videre vedtok kommunestyret i samme sak:

Det er behov for å supplere de eksisterende tiltakene rettet mot barn i lavinntektsfamilier, og det skal jobbes videre med tiltak rettet mot barns ferie og fritid slik som;

- *Opplevelseskort*
- *Utlånsordning for utstyr*
- *Sommerjobb for ungdom*
- *Gratis idrettsskole til alle barn i 1.klasse*
- *Ferietilbud for barn ungdom og familier*

Sommerjobb for ungdom bør få høy prioritet.

Kommunen har de 2 siste årene søkt på Bufdir`s barnefattigdomsmidler.

I 2017 fikk kommunen tilskudd til «opplevelseskort» og «sommerjobb for ungdom-tiltak». I 2018 fikk kommunen tilskudd til «gratis idrettsskole til alle 1. klassinger» og «ferietiltak til ungdom i lavinntektsfamilier».

Tiltakene har stort sett vært vellykket, men ferietiltak for ungdom har vist seg vanskelig å gjennomføre. Familiene takker nei, men søker heller Nav om ferietilskudd. Noen vil gjerne feriere sammen med ungdommen sin.

Man ser at tiltak som retter seg mot alle barn er vellykket, men kostbare (for eksempel gratis idrettsskole til alle 1. klassinger i Ås). Å rette tiltakene mot kun barn i lavinntektsfamilier kan fort være stigmatiserende, og i noen tilfeller utfordrende for kommunen å på en skånsom nok måte sortere rett.

Dersom kommunen skal satse, prioritere videreføring og tilføre friske midler til et av disse tidligere utprøvde tiltakene, anbefaler rådmannen å prioritere

Ås kommune

opplevelseskortet. Kortet kan kun benyttes til det det er ment til, og krever derfor ingen kontroll eller oppfølging. Det er enkelt å gjennomføre og gir disse barna mulighet til å delta på ulike aktiviteter som man kanskje ikke klarer å prioritere med lav inntekt, og som igjen er med på å skape den relative fattigdommen og forskjellen i opplevelser og erfaringer. Det være seg kino, konserter, teater, Tusenfryd-besøk etc. Når opplegget først er på plass er det forholdsvis enkelt for kommunen å administrere dette. Kostnaden for dette vil være ca. 200.000,- pr år.

Kartlegging:

Familiekoordinator ved Nav Ås har i en lengre periode kartlagt gruppen grundig.

Gangen i kartleggingsprosessen er som følger:

- Mor/far får tilbud av sin veileder om å delta i kartleggingen
- Familiekoordinator tar kontakt med de som har takket ja til å bli med
- Familiekoordinator gjennomfører en ca.2-timers kartlegging med bruker. Det er en omfattende kartlegging hvor vi er innom mange ulike temaer og spørsmål som berører mange sider ved familiens hverdag og livssituasjon. En slik tilnærming er nødvendig for å kunne se det hele bildet og få et inntrykk av hva lavinntekt faktisk handler om for den enkelte familie i Ås. I tillegg er dette essensielt for å skape tillit nok til avslutningsvis å gå inn på spørsmål som omhandler vanskelige tanker og følelser som vi vet kan være triggerfaktorer i retning «Vold i nære relasjoner». Hvordan er det for en forelder til stadighet å stå i maktesløsheten og følelsen av utilstrekkelighet hvor barna trenger eller ønsker mer enn man har råd til? Hvordan er det når man opplever at det ikke finnes noen løsning på utfordringene?
- Familiene som er med i kartleggingen får tilbud om videre oppfølging og bistand av familiekoordinator. En kartleggingsprosess vil derfor kunne være både omfattende og tidkrevende. Hittil har det åpnet seg behov for både
 - koordinering av samarbeidsmøter innad i Nav, grunnet ulike saksbehandlere på ulike ytelser/tjenester
 - koordinering av samarbeid mellom Nav og barneverntjenesten.
 - Oppfølging i forhold til tilbud om fritidsaktiviteter
 - Bistand i dialog med SFO ang reduserte utgifter
 - Oppfølging av familier med videre informasjon om blant annet krise- og incestsenterets tilbud

I visse tilfeller er familiens situasjon såpass utfordrende at det er behov for «trygging» i form av inntektssikring og koordinering av tjenester, før man kan komme i gang med en kartlegging.

Hovedutfordringer som har kommet frem i kartleggingen hittil:

- **Feire egen bursdag:** Det å skulle ha råd til å invitere til eget hjem med mat/kaker/pynting. Noen ganger er det utfordrende å ha plass nok, noen ganger er det også vanskelig å skulle vise frem hvordan man bor. (Eks. Ikke eget soverom, ustelt hus/hage, gamle møbler, ikke pyntet til årstid (eks jul) etc). Da koster det penger å leie lokale, selv skolens lokaler. Det kan oppleves utfordrende og ikke ha råd til dyrere varianter som «hoppeland», kinobursdag, bowlingbursdag etc.

Ås kommune

De samme utfordringene gjenspeiler seg ved de såkalte «*familiegruppene*» hvor barna er forventet å ha med inntil 5 barn fra klassen hjem på middag etc, hvorpå foreldrene forventes å bli invitert på kaffe ved henting av barna.

- **Delta i andres bursdag:** Gavesatsen ligger stort sett på mellom 100-150kr. Hvert barn er ofte invitert til et sted mellom 10 og 30 bursdager i året (klasser/trinn/andre grupper). I tillegg forventes det at man har på bursdagsklær som er litt finere enn de man har hatt på seg på skolen.
- **Ha råd til å delta på fritidsaktiviteter:** Mange familier unngår å sende barn på fritidsaktiviteter, da dette blir for stort innhugg i familiens økonomi. Barna mister derfor en arena for sosial interaksjon med andre barn, og kan dermed også falle utenfor den sosiale arenaen på skolen.
- **Få gode ferieopplevelser, særskilt utenlands:** Mange familier sier de mangler den gode ferieopplevelsen. De skulle ønske de kunne hatt minst en utenlandsreise (herunder nevnes «syden») hvor både barn og voksne kunne hatt opplevelsen av at «de også» hadde hatt en slik ferie å kunne fortelle om.

UTSTYRSUTLÅNSORDNING:

Kommunen har nylig gjennomført en kartlegging, og har forholdsvis mye utstyr til utlån ved frivilligsentralen, ungdomsklubbene, lag og foreninger, barnehager, skoler og SFO`er.

Kommunen har tidligere vurdert at det er noen fordeler ved at utstyret er spredt rundt der det trengs i det daglige og at det er lett for barnehage – og skolepersonell å hjelpe barna med dette der og da, om de mangler noe. Skolene gir uttrykk for bekymring ved å miste denne muligheten, og samle alt på et sted i kommunen.

Det er et alternativ med en utlånsordning, fra et sted i kommunen. Det finnes mange gode eksempler på dette. Se www.bua.no

Kommunen vurderer at det er forholdsvis enkelt å skaffe utstyr til slike ordninger gjennom tilskudd og gaver, og ordningene kan antakelig driftes av enkeltfrivillige - og lag og foreninger. Det som da gjenstår er hensiktsmessige og store nok lokaler. Lokaler er kostbart og ofte en mangelvare, slik at det må i tilfelle gjøres en grundig vurdering på muligheter og eventuelle begrensninger, og kostnader ved dette. Muligheter som kan utredes er for eksempel: kjelleren på kulturhuset, «hangaren», Røde kors-huset, kjelleren på klubbhuset på Ås stadion, andre lokaler det er mulighet for å leie etc.

Videre vedtok kommunestyret i K-sak 9/18:

Ås kommune iverksetter prosessen for å endre tilhørighet fra kommunegruppe 4 til kommunegruppe 3 i husbankens bostøtteordning.

Ås kommune kontaktet først Husbanken i denne sammenheng. Det er ikke Husbanken som avgjør hvilken kommuneinndeling en kommunen skal tilhøre. Det er det departementet som bestemmer. Husbanken mente at det er veldig fint om kommunen selv sendte et ønske, gjerne med en god forklaring, og gjerne eksempler på prisnivå på for bl.a. utleieboliger.

Kommunen har rettet en henvendelse direkte til Kommunal- og moderniseringsdepartementet, og avventer svar. Slik sett er prosessen iverksatt.

Ås kommune

Til slutt vedtok kommunestyret i samme sak:

Det vurderes tiltak for å øke tilgangen på familievennlige utleieboliger i kommunal regi.

Kommunen er i gang med å utarbeide en boligpolitisk plan. Denne skal blant annet se på strategier og tiltak som øke tilgangen på familievennlige utleieboliger i kommunal regi. Planen bygger på gjeldende kommuneplan som har som mål at Ås skal ha en boligpolitikk som utjevner sosiale forskjeller. Det tas sikte på at boligpolitisk plan legges fram til politisk behandling i mai 2019.

Å hjelpe innbyggerne til å komme i arbeid er den viktigste innsats for å motvirke / redusere barnefattigdom. Dette er et prioritert arbeid i Ås kommune, dette er det skrevet mye om i forrige sak. HHS bad om sak spesifikt på dette feltet, nærmere bestemt «kvalifiseringsprogrammet» (KVP). Ås kommune har 15 deltakere i kvalifiseringsprogrammet pr dags dato. 4 av disse lever med lavinntekt og har barn.

Økonomiske konsekvenser:

Avhenger av valg av løsning. Kommunen kan overføre 50.000,- til oppstart av et fond, som beskrevet i saken.

Om kommunen skulle gjeninnføre opplevelseskortet må det tilføres 200.000,- årlig til dette tiltaket. Kostnader for en eventuell felles utstyrsutlånsordning må utredes videre om ønskelig.

Alternativer:

Det finnes mange alternativer, men mange av disse dreier seg om økonomi og mulighet for prioriteringer på nåværende tidspunkt.

Det kan være et alternativ i forhold til «sommerjobb for ungdom-tematikken» at Ås kommune søker et samarbeid med kommunens største sommerjobb-leverandør til ungdom, nemlig Tusenfryd, for å søke å lage et prosjekt / samarbeid på området om mulig.

Konklusjon med begrunnelse:

Rådmannen har søkt å svare ut kommunestyrets ulike vedtak i K- sak 9/18. Det er krevende å finne gode tiltak til gruppen, og det er krevende å prioritere friske budsjett-midler til dette på nåværende tidspunkt med en presset økonomi. Ås kommune har en rekke tiltak og tjenester til ulike grupper også denne. Mye av dette er beskrevet i K-sak

Kan vedtaket påklages?

Nei

Ikrafttredelse av vedtaket:

Umiddelbart